

Legislació alimentària

JOAN RAMON HIDALGO MOYA

Advocat i consultor de dret alimentari. Doctor per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) en el programa de doctorat en seguretat humana i dret global. Coordinador del Fòrum QSA de Normes Alimentàries i professor a l'Escola de Prevenció i Seguretat Integral de la UAB Formació [EPSI-FUAB].

1. INTRODUCCIÓ

Des de la Comissió Legal de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació (ACCA) iniciem una nova etapa per a oferir als nostres socis aquells enllaços a bases de dades de normativa especialitzada en la qualitat i la seguretat alimentàries, tant en l'àmbit de Catalunya o Espanya com en el de la Unió Europea (UE). Hem considerat que poden ésser d'utilitat per a la localització, la interpretació i l'aplicació de la legislació alimentària, com a eines fonamentals per a comercialitzar productes segurs i de qualitat que compleixin amb les expectatives legítimes del consumidor final i el respecte a una competència lleial entre els operadors alimentaris, que s'esforcen, dia a dia, a complir els requisits normatius dels aliments abans de comercialitzar-los.

Per això és molt important estar degudament actualitzat respecte a les noves normes alimentàries que s'aproven per part del legislador en els diferents àmbits territorials que són més propers al nostre mercat únic de la UE i restar pendents d'aquelles normes que estan en fase d'aprovació i que formaran, en breu, part del nostre marc legislatiu.

2. BASES DE DADES DE LEGISLACIÓ ALIMENTÀRIA

Agència Catalana de Seguretat Alimentària (ACSA):

<https://acsa.gencat.cat/ca/actualitat/legislacio/recull-de-normativa>

Agència Espanyola de Seguretat Alimentària i Nutrició (AESAN):

https://www.aesan.gob.es/AECOSAN/web/seguridad_alimentaria/subseccion/legislacion_seguridad_alimentaria.htm

https://www.aesan.gob.es/AECOSAN/web/noticias_y_actualizaciones/novedades_legislativas/listados/aecosan_listado_novedades_legislativas.htm

https://www.aesan.gob.es/AECOSAN/web/seguridad_alimentaria/subseccion/interpretaciones_normativas_legislacion.htm

Fundació Basca per a la Seguretat Agroalimentària (ELIKA):

<https://legis.elika.eus>

Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació (MAPA):

<https://www.mapa.gob.es/es/alimentacion/legislacion/recopilaciones-legislativas-monograficas/default.aspx>

EUR-Lex (dret de la UE):

<https://eur-lex.europa.eu/browse/summaries.html>

Específic de seguretat alimentària:

https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/food_safety.html?locale=es&root_default=SUM_1_CODED%3D30

BOE (vegeu els codis electrònics de l'apartat d'agricultura, ramaderia, pesca i alimentació):

https://www.boe.es/biblioteca_juridica/index.php?tipo=C&modo=2

3. RECULL BREU DE LEGISLACIÓ ALIMENTÀRIA (ABRIL 2023 - ABRIL 2024)

Catalunya

Decret 51/2024, de 5 de març, sobre la comercialització dels productes pesquers:

<https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=980241>

Espanya

Reial decret 773/2023, de 3 d'octubre, pel qual es regulen els coadjuvants tecnològics utilitzats en els processos d'elaboració i obtenció d'aliments:

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-20563>

Unió Europea

Recomanació (UE) 2024/907 de la Comissió, de 22 de març de 2024, relativa al control del níquel en els aliments:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202400907

Reglament d'execució (UE) 2023/2851 de la Comissió, de 20 de desembre de 2023, pel qual s'autoritza la comercialització de proteïna parcialment hidrolitzada de bagàs d'ordi (*Hordeum vulgare*) i d'arròs (*Oryza sativa*) com a nou aliment i es modifica el Reglament d'execució (UE) 2017/2470:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302851

Reglament d'execució (UE) 2023/2847 de la Comissió, de 20 de desembre de 2023, pel qual s'autoritza la comercialització de biomassa de cultius cel·lulars de poma com a nou aliment i es modifica el Reglament d'execució (UE) 2017/2470:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302847

Reglament d'execució (UE) 2023/2215 de la Comissió, de 23 d'octubre de 2023, pel qual s'autoritza la comercialització de sal sòdica de 6'-sialilactosa produïda per una soca derivada d'*Escherichia coli* W (ATCC 9637) com a nou aliment i es modifica el Reglament d'execució (UE) 2017/2470:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302215

Reglament d'execució (UE) 2023/2214 de la Comissió, de 23 d'octubre de 2023, pel qual es modifica el Reglament d'execució (UE) 2017/2470 pel que fa referència a les condicions d'ús i les especificacions del nou aliment pols de llavors de xia (*Salvia hispanica*) parcialment desgreixats:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302214

Reglament d'execució (UE) 2023/2210 de la Comissió, de 20 d'octubre de 2023, pel qual s'autoritza la comercialització de 3-fucosil-lactosa produïda per una soca derivada d'*Escherichia coli* K-12 (DH1) com a nou aliment i es modifica el Reglament d'execució (UE) 2017/2470:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302210

Reglament d'execució (UE) 2023/2156 de la Comissió, de 17 d'octubre de 2023, pel qual es modifica el Reglament d'execució (UE) 2015/1375 pel que fa a determinats requisits d'informació que han de complir els estats membres exempts d'anàlisis per a detectar la presència de triquines en la carn i les canals de porcs domèstics en els escorxadors:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302156

Reglament d'execució (UE) 2023/943 de la Comissió, d'11 de maig de 2023, pel qual s'autoritza la comercialització de cel·lobiosa com a nou aliment i es modifica el Reglament d'execució (UE) 2017/2470:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R0943>

Reglament d'execució (UE) 2023/972 de la Comissió, de 10 de maig de 2023, pel qual s'autoritza la comercialització de l'extracte etanòlic aquós de *Labisia pumila* com a nou aliment i es modifica el Reglament d'execució (UE) 2017/2470:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R0972>

Reglament d'execució (UE) 2023/948 de la Comissió, de 12 de maig de 2023, pel qual s'autoritza la comercialització de sal sòdica de 6'-sialilactosa produïda per soques derivades d'*Escherichia coli* BL21 (DE3) com a nou aliment i es modifica el Reglament d'execució (UE) 2017/2470:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0948>

Reglament d'execució (UE) 2023/949 de la Comissió, de 12 de maig de 2023, pel qual s'autoritza la comercialització del caseïnat lactic de ferro com a nou aliment i es modifica el Reglament d'execució (UE) 2017/2470:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0949>

Reglament (UE) 2023/915 de la Comissió, de 25 d'abril de 2023, relatiu als límits màxims de determinats contaminants en els aliments i pel qual es deroga el Reglament (CE) núm. 1881/2006:

<https://www.boe.es/doue/2023/119/L00103-00157.pdf>

Reglament d'execució (UE) 2023/731 de la Comissió, de 3 d'abril de 2023, relatiu a un programa plurianual

coordinat de control de la Unió per a 2024, 2025 i 2026 destinat a garantir el respecte dels límits màxims de residus de plaguicides en els aliments d'origen vegetal i animal o sobre aquests, així com a avaluar el grau d'exposició dels consumidors a aquests residus, i pel qual es deroga el Reglament d'execució (UE) 2022/74:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0731>

4. PROJECTES NORMATIUS

Espanya

Projecte de llei de prevenció de les pèrdues i el malbaratament alimentari (versió del 19 de gener de 2024):

https://www.congreso.es/public_oficiales/L15/CONG/BOCG/A/BOCG-15-A-4-1.PDF

Situació de la tramitació d'aquest projecte de llei al Congrés dels Diputats (consulta: abril 2024):

https://www.congreso.es/es/busqueda-de-iniciativas?p_p_id=iniciativas&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&_iniciativas_mode=mostrarDetalle&_iniciativas_legislatura=XV&_iniciativas_id=121/000004

Unió Europea

Proposta de Reglament del Parlament Europeu i del Consell pel qual es modifiquen els Reglaments (UE) 2021/2115 i (UE) 2021/2116 pel que fa a les normes en matèria de bones condicions agràries i mediambientals, els règims a favor del clima, el medi ambient i el benestar animal, les modificacions dels plans estratègics de la PAC, la revisió dels plans estratègics de la PAC i les exempcions de controls i sancions:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A52024PC0139>

5. PERÍODE NORMATIU 2023-2024 A LA UE: NOUS ALIMENTS I CONTROL DE LA SEGURETAT EN ALIMENTS. LA RECOMANACIÓ DE CONTROL DEL NÍQUEL EN ALIMENTS

En aquest darrer any les novetats legislatives més destacades a la UE han estat vinculades en la seva majoria a l'aprovació i noves condicions d'ús de nous aliments i

«Cal destacar la preocupació de la UE sobre els límits màxims de determinats metalls, contaminants i residus en aliments.»

l'actualització de la llista de la UE sobre nous aliments, establerta en el Reglament d'execució (UE) 2017/2470, de conformitat amb el Reglament (UE) 2015/2283, relatiu a nous aliments. L'aprovació mitjançant reglament d'execució és un requisit bàsic per a la comercialització d'un nou aliment i les seves condicions d'ús, denominació legal i, en alguns supòsits, informació sobre possibles riscos. També cal destacar la preocupació de la UE sobre els límits màxims de determinats metalls, contaminants i residus en aliments, per la qual cosa n'ha determinat la regulació i la recomanació per a la protecció de la salut del consumidor. En aquest sentit, podem observar com des de la Comissió, inicialment, s'estableix l'obligació dels estats membres en col·laboració amb les empreses alimentàries del control de la presència de níquel en els aliments durant el període 2025-2027, inclosos els complementos alimentaris, la xocolata, la xocolata per untar, les fruites de closca, les fruites de closca per untar, els grans de cacau, els productes a base de cereals (en particular, els cereals de desdejuni, els flocs de cereals i els productes de la molta de civada), les sopes preparades, el cafè, el te, les hortalisses, les algues, les llavors oleaginoses, els productes a base de soia (com el tofu i les begudes de soia), els llegums, les fruites de pela, el peix i altres aliments marins. La recomanació aprovada fa una indicació als estats membres per tal de recopilar coneixement sobre mesures de mitigació per a reduir els nivells de níquel en els aliments i per tal que comuniquin aquests mètodes de forma eficaç a agricultors i operadors alimentaris.

6. CATALUNYA I LA REGULACIÓ ESPECÍFICA SOBRE LA COMERCIALIZACIÓ DELS PRODUCTES PESQUERS

A Catalunya destaquem l'aprovació del Decret 51/2024, de 5 de març, sobre la comercialització dels productes pesquers, que ha entrat en vigor el passat 27 de març de 2024. Aquest decret té per objecte regular la primera venda dels productes pesquers, les obligacions en matèria de traçabilitat dels productes pesquers des de la captura fins a les persones consumidores i els documents vinculats en les fases de desembarcament, la venda i el transport. Re-

gula també el distintiu voluntari «Peix de llotja» per als productes pesquers procedents de l'activitat extractiva i el marisqueig, i l'acreditació voluntària «Venda de proximitat» per a tots els productes pesquers.

7. EL PROJECTE DE LLEI ESTATAL DE PREVENCIÓ DE LES PÈRDUES I EL MALBARATAMENT ALIMENTARI

A escala estatal el més destacable serà la propera aprovació de la llei de prevenció de les pèrdues i el malbaratament alimentari. El objectius d'aquesta futura llei són: prevenir i reduir les pèrdues i el desaprofitament d'aliments per part de tots els agents de la cadena alimentària; establir una jerarquia de prioritats; facilitar la donació d'aliments i contribuir a satisfer les necessitats alimentàries de la població més vulnerable; aconseguir una producció i un consum més sostenibles, i sensibilitzar, formar i mobilitzar tots els agents de la cadena en una gestió adequada dels aliments, sense perjudici de les necessàries garanties d'innocuitat dels aliments. Aquesta proposta de llei té com a fins específics, entre d'altres: disminuir les pèrdues i el desaprofitament d'aliments mitjançant una gestió més eficient dels recursos i la promoció de la bioeconomia circular; sensibilitzar i informar els agents de la producció, transformació, distribució, hostaleria, restauració, persones consumidores i ciutadania en general i afavorir activitats de conscienciació en l'àmbit de la prevenció i reducció de les pèrdues i el desaprofitament alimentari, o fomentar la donació d'aliments garantint la seguretat alimentària i la traçabilitat.

Aquest àmbit està regulat a Catalunya per la Llei 3/2020, d'11 de març, de prevenció de les pèrdues i el malbaratament alimentaris, l'objecte de la qual és l'establiment d'accions de prevenció per a reduir les pèrdues i el malbaratament alimentaris i també d'accions de foment per a augmentar l'aprofitament i la valorització dels aliments al llarg de la cadena alimentària. La Llei és aplicable a les activitats que duen a terme els agents de la cadena alimentària en territori català, amb independència del lloc on l'entitat tingui el domicili social. Tenen la consideració d'agents de la cadena alimentària les empreses alimentàries i les empreses del sector de l'hostaleria o la restauració; les entitats d'iniciativa social i altres organitzacions sense ànim de lucre que prestin serveis de distribució d'aliments; l'Administració pública; els consumidors, i els espigoladors.

Les empreses alimentàries i les entitats d'iniciativa social i altres organitzacions sense ànim de lucre que es dediquen a la distribució d'aliments tenen, entre d'altres, les obligacions següents: disposar d'un pla de prevenció de les pèrdues i el malbaratament alimentaris i aplicar-lo, en els termes que s'estableixin per reglament; reduir, mesurar i informar anualment sobre la quantificació de les pèrdues i el malbaratament alimentaris, en els termes que s'estableixin per reglament; comptabilitzar els productes alimentaris que es destinin a la distribució gratuïta o a l'alimentació animal; adoptar les mesures pertinents per a aplicar a les pèrdues i el malbaratament alimentaris la jerarquia de prioritats establerta per la Llei, i evitar actuacions orientades a deixar els aliments en condicions no aptes per al consum o la valorització.